

KUN JE Gods wil KENNEN?

Als mensen willen we graag weten of iets goed of verkeerd is. Wat is de wil van God? Dat is een belangrijke vraag, zowel voor het dagelijks leven als voor belangrijke besluiten die de koers van ons leven bepalen. Vanaf januari 2021 mag ik met veel plezier lesgeven in traditioneel christelijke ethiek. Dat noemen we bewust zo, want het geeft aan wat bij ons op het seminarie richtinggevend is: niet de overtuiging van mensen, maar de wil van God zoals de kerk die de eeuwen door gezien heeft.

Dr. B.A. Zuiddam

In de wereld om ons heen en in de moderne theologie staat de mens en zijn beleving centraal. We besluiten zelf wat goed of verkeerd is, alleen of als samenleving. Ook in de hedendaagse theologie is de mens het richtsnoer geworden. Alles wat we zeggen over Boven, komt van beneden, ook als het claimt van Boven te komen. De moderne theologie is vergaand in deze ontwikkelingen meegegaan en functioneert daarom veelal als spreekbuis voor de tijdgeest. Gewoonlijk is de filosofie en de kunst haar al twee stappen vooruit. Terwijl theologen zich nog bezighouden met de existentialistische ethiek van Karl Barth of de situatie ethiek van Bonhoeffer, staan studenten in een wereld die al volslagen van de notie van Godsbestaan losgeraakt is. Zij hebben te maken met

de morele ontwikkelings-theorieën van de seculaire onderwijskunde (b.v. Piaget en Kohlberg) en een voortschrijdende ethische filosofie die daarop gebaseerd is (b.v. Singer). De studenten leren zo begrijpen hoe het morele denk- en handelingsvermogen van mensen ontwikkelt naar gelang hun leeftijd en welke ethische consequenties de tijdgeest daaraan verbindt. Op die manier leren ze ook hun eigen standpunt kritisch doordenken.

TRADITIONELE ETHIEK

Wat is traditionele christelijke ethiek? Kort gezegd, dat is ethiek vanuit de belijdenis van de kerk van alle tijden. Het antwoord op de vraag naar goed en kwaad proberen we te vinden in het spreken van de Heere. Volgens de kerk heeft God op

twee manieren richtinggevend gesproken: door de natuur en door de Bijbel. De apostel Paulus noemt deze twee vormen van openbaring al, maar dit is ook terug te vinden bij vroege kerkvaders als Tertulianus. We zien het ook bij Thomas van Aquino, Calvijn en Voetius. We zijn in onze zoektocht naar de beoordeling van goed en kwaad, niet op onszelf aangewezen. We kunnen de wil van God kennen. Hij is er en Hij spreekt. Ook vandaag. Dat is voor jongeren in onze tijd een bevrijdende boodschap. Iedereen weet instinctief dat waarheid niet afhangt van ons gevoel of wat we als groep besluiten. God is meer dan een theorie in ons hoofd. De Heere geeft aanwijzingen voor ons leven. Ondanks de aantasting van de schepping kunnen zondige mensen genoeg van Gods wil en waarheid ontdek-

ken in de natuur en Gods onderhouding van alle dingen. Het christendom gelooft dat de schepping zoals God die oorspronkelijk maakte, normatief is. Hoewel je de negatieve gevolgen van verschijnselen die tegen de natuur, tegen de scheppingsbedoeling, ingaan, kunt wegnemen door medicijnen of kunt voorkomen door inenting, laat de schepping volgens de kerk in principe nog steeds Gods bedoeling zien.

Vervolgens geloven christenen dat God spreekt door Zijn Woord, de Bijbel. In Gods bijzondere openbaring wordt Zijn wil nader omschreven. De Tien Geboden zijn het meest praktische voorbeeld. Het is dus een doorgaande lijn in de kerkgeschiedenis: God bestaat echt, ook buiten ons brein, en Hij doet betrouwbaar Zijn wil kennen door de natuur en de Bijbel. Onze tijd gelooft dat niet meer. Ook de theologie heeft er al twee honderd jaar lang afscheid van genomen. In de cursussen ethiek nemen we ook daar kennis van. Niet iets om vrolijk van te worden, maar mijn collega, professor John Frame in Amerika, heeft een heel dik handboek over ethiek geschreven dat we aan het seminarie gebruiken. Daarin maakt de student kennis met de gedachten van talloze theologen en leert hij beoordelen in welke filosofische stromingen deze staan.

KAN HET NOG?

Voor ons als orthodoxe christen is echter de belangrijkste vraag: werkt de traditionele christelijke ethiek in deze nieuwe context van

onze tijd en seculair denkende samenleving? Kuitert en Barth zijn geen deel van de leefwereld van hedendaagse studenten meer. Onze studenten vragen zich vooral af: kun je authentiek christelijke ethiek bedrijven zoals de kerk dat leert, in een tijd van postmodernisme, waarin de samenleving afscheid genomen heeft van God en geheel anders denkt? De westerse mens heeft zijn geloof in God en Diens openbaring verloren. God spreekt niet meer door de schepping, want door Darwin en zijn volgelingen weten we dat het allemaal toevallig en door miljarden jaren van uitzichtloos lijden is gekomen. De theologie leert al jarenlang dat mensen de Bijbel zelf hebben uitgedacht en het in ethiek slechts gaat om normatief denken van de religieuze groep. Met andere woorden, onze westerse samenleving gelooft niet meer in de traditionele kenbronnen, maar beoordeelt alles vanuit eigen beleving. Het onderwijs sluit daarbij aan. In plaats van aap en boom, leren onze kinderen en kleinkinderen dat het eerste woordje 'ik' is. Dat is veelzeggend over onze tijd, maar niet in alle opzichten uniek.

ZORGVULDIG

Bij traditionele christelijke ethiek leren studenten dus zowel de leer van de kerk als het denken van de samenleving om hen heen kennen. Ook leren ze de methodologie van de oude ethiek aan die uitgaat van Gods twee kenbronnen en hoe je dat in de praktijk toepast. Kan werken op zondag? Mag een orgel in de kerk?, enz.

Dat vraagt om duidelijkheid en zorgvuldigheid. In dat opzicht zijn ethiek en apologetiek verwant. Wie in de schepping en de Bijbel gelooft, zal eerst moeten uitleggen dat hij spreekt vanuit een andere wereldbeschouwing, anders krijg je onnodig misverstanden. Vervolgens is een zorgvuldig omgaan met Gods openbaring van belang. Niet zomaar dingen roepen op grond van wat je meent te zien in de natuur, of vanuit een Bijbeltekst, maar nauwkeurig beproeven of het zo is. Daarbij dient de kerkgeschiedenis als kompas. Over de meeste ethische zaken is reeds zorgvuldig nagedacht, vaak reeds in de Vroege Kerk. Als christenen eeuwenlang eenduidig waren in hun uitleg van de Bijbel, totdat de samenleving en het denken over de Bijbel veranderde, is dat gewoonlijk een teken dat de cultuur de Schrift laat buikspreken.

Graag gebruik ik het slot van dit artikel om de professoren John Frame en Wayne Grudem te bedanken. Het zijn twee internationale autoriteiten op het gebied van de ethiek en ze hebben hun jongere Nederlandse collega geholpen om Bijbelgetrouwe kwaliteit te bieden in de cursussen van ons seminarie. Ook noem ik met waardering Bijbels Beraad M/V, een organisatie die onze ondersteuning verdient. Aan mijn studenten, zowel die in de masters als de bachelors, dank voor jullie betrokkenheid en enthousiasme! Aan de kerk en u als lezer: dank voor uw voorbede en ondersteuning voor dit mooie en uitdagende vak.